

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

Кафедра кримінального права

Лабораторія «Інновації у сфері кримінальної юстиції»

Одеський осередок ВГО «Асоціація кримінального права України»

КОНСЕРВАТИВНО-ЛІБЕРАЛЬНІ ІДЕЇ ОДЕСЬКОЇ ШКОЛИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

МАТЕРІАЛИ

Одеської науково-практичної конференції

24 листопада 2023 року

Видавництво
«Юридика»
2024

УДК 343.2/.7:340.123(477.74)(062.552)
К65

Відповідальний за випуск **Ю. Ю. Коломієць.**
Матеріали видано в авторській редакції.

Консервативно-ліберальні ідеї Одеської школи кримінального права : матеріали Одеської наук.-практ. конф. (м. Одеса, 24 лист. 2023 р.) / відп. ред. проф. Ю. Ю. Коломієць. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2024. – 252 с.

ISBN 978-617-8263-98-0

У збірнику матеріалів Одеської науково-практичної конференції «Консервативно-ліберальні ідеї Одеської школи кримінального права» відображено консервативні і ліберальні ідеї професорсько-викладацького складу кафедри кримінального права Національного університету «Одеська юридична академія», аспірантів, студентів, школярів, які цікавляться проблемами сучасного кримінального права України, а також практиків, готових до співробітництва з науковцями.

Збірник розрахований на наукових працівників, викладачів, докторантів, аспірантів, студентів, практиків, небайдужих до кримінально-правової протидії кримінальним правопорушенням.

УДК 343.2/.7:340.123(477.74)(062.552)

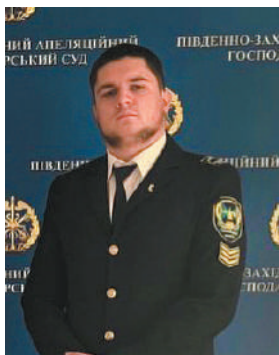
ISBN 978-617-8263-98-0

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2024

Кулик Анастасія Валеріївна	
Основи кримінальної політики протидії кримінальним правопорушенням проти власності	140
Цибохін Олег Миколайович	
Розвиток кримінальних заборон у сфері оподаткування за КК України 2001 року.	146
Таратинов Юрій Миколайович	
Девіантна поведінка в економіці	152
Альбещенко Олексій Станіславович	
Застосування приватних військових компаній у сучасних геополітичних процесах	158
Тарасенко Марія Леонідівна	
Поняття вбивства у вітчизняній кримінально-правовій доктрині: визначення, ознаки, тенденції розвитку.	162
Борисенко Дмитро Юрійович	
Особливості реалізації принципу індивідуалізації кримінальної відповідальності	167
Задорожна Єлизавета Володимирівна	
Теорії причинного зв'язку в науці кримінального права	170
Єйникова Валерія Вікторівна	
Амністія та помилування як аспекти реалізації принципу гуманізму.	174
Ленюк Вікторія Артемівна	
Відмежування групового порушення громадського порядку від суміжних складів правопорушень.	178
Соколов Євген Максимович	
Окремі аспекти кримінально-правової охорони цивільного населення в умова збройного конфлікту.	182
Загнітко Анна Валентинівна	
Вчинення колабораційної діяльності в період воєнного стану.	186

РОЗДІЛ 3 ЛІБЕРАЛЬНІ ІДЕЇ ОДЕСЬКОЇ ШКОЛИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

Туляков В'ячеслав Олексійович	
«Гумор» у публічному праві проти права гумору.	190

Соколов Євген Максимович

студент 3 курсу
юридичного фахового коледжу
Національного університету
«Одеська юридична академія»

Освітня біографія

З 2012 по 2021 рік навчався у одеській Гімназії № 2. Ще з середньої школи дуже захоплювався історією України та правознавством. У 2021 році вступив до Юридичного Фахового Коледжу Національного Університету «Одеська юридична академія» за спеціальністю 081 Право. Приймає активну участь у студентських заходах. Разом з іншими студентами коледжу отримав перше місце на «дебюті першокурсників 2023».

Наукові інтереси: кримінальне право, міжнародне кримінальне право, кримінальний процес.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ В УМОВА ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

У загальному плані Міжнародне гуманітарне право (далі МГП) визнає два виду збройних конфліктів. Збройний конфлікт між двома або більше державами, вважається міжнародним збройним конфліктом, а збройні зіткнення, що відбуваються в межах території однієї держави, – неміжнародними (внутрішніми) збройними конфліктами (які часто називають «громадянськими війнами») [1, с. 116]. Події, які відбуваються сьогодні в Україні, мають свої додаткові особливості, які не дають змогу для такої однозначної оцінки. Це пов'язано з тим, що на території України в воєнних діях приймають участь озброєні групи ДНР та ЛНР, які представляють самопроголошені квазідержавні утворення, які не визнані основними міжнародними організаціями та іншими державами [2]. Це, в певній мірі ускладнює остаточне визначення сутності збройного конфлікту, який відбувається в Україні: міжнародний, змішаний, інший, але він реально існує.

Основним джерелом права, яке регулює такі конфлікти є, як вказувалось, МГП, яке складається з двох Гаазьких конвенцій, 1899 і 1907 рр. (далі ГК), чотирьох Женевських конвенцій, 1949 р. (далі ЖК) та двох Додаткових протоколів до Женевських конвенцій, 1977 р. (далі ЖП I та ЖП II). Є і інші міжнародно-правові документи, які регулюються ці події.

В збройному конфлікті міжнародного характеру безпосередньо приймають комбатанти та некомбатанти. В міжнародних та внутрішніх конфліктах приймають участь і інші особи. Але, у будь-якому випадку, у будь-яких конфліктах, завжди є потерпіли, які в загальному плані, визначаються як цивільне населення.

Отже, комбатанти, як це було визначено в ЖП I, особа, яка входить до складу військових сил країни, що знаходиться в конфлікті) [3, с. 40]. Некомбатанти, поруч, з міжнародним визначенням, мають закріплення і на національному рівні [4]. Є і інші категорії осіб, які приймають участь у таких конфліктах, і визначення яких, має різні правові наслідки.

Цивільне населення – це найбільш вразлива категорія осіб і події в Україні це безпосередньо підтверджують. Присутність серед цивільного населення окремих людей, які не підпадають під визначення цивільних осіб, не позбавляє це населення ні його цивільного характеру, ні необхідного захисту (ЖП I, ст. 50). Може статися, що цивільні особи приймають безпосередню участь у військових діях, не примикаючи до підрозділів збройних сил. Йдеться, наприклад, про спонтанні повстання на окупованих територіях або про внутрішні збройні сутички, коли відмінності між комбатантами та цивільними особами провести дуже важко. Проте, цивільні особи, які безпосередньо беруть участь у військових діях, зберігають свій статус цивільних осіб, незважаючи на такі свої вчинки. Вони втрачають забезпечений ним захист лише на час такої участі (ЖПІІ, ст. 51.3; ЖПІІІ, ст. 13.3).

Потрібно відмітити, що правові норми, які регулюють збройні конфлікти мають постійний розвиток у напрямку захисту цивільного населення, яке первісно було надано положеннями IV ЖК 1949 р., в першу чергу, від дій ворожої сторони. Зараз, громадське населення має як загальний захист гуманітарного права так і посилений захист у особливих ситуаціях (окуповані території, інтернування, евакуація тощо), а також окремий захист для деяких найбільш уразливих груп населення: дітей, поранених та хворих, ув'язнених (IV ЖК; ЖП I, ст. 48–56) (ЖП II, ст. 13–18). Крім того, положеннями ЖП II року розширено сферу дії захисту цивільного

населення, до неї включені також внутрішні конфлікти, під час яких, через труднощі проведення відмінності між цивільними особами та комбатантами, звичайне населення особливо наражається на небезпеку. У двох ДП сформульовані також мінімальні гарантії правового захисту осіб, які не користуються особливими, більш сприятливими правами [5].

Кримінально-правова охорона цивільного населення передбачає створення, в першу чергу, необхідної правової бази для здійснення реального захисту, притягнення до відповідальності осіб, які своїми вчинками порушують таку заборону [6]. На національному рівні така база, в першу чергу, закріплена у статті 438 Кримінального кодексу, де вказується, що «Жорстоке поводження з військовополоненими або цивільним населенням, вигнання цивільного населення для примусових робіт, розграбування національних цінностей на окупованій території, застосування засобів ведення війни, заборонених міжнародним правом, інші порушення законів та звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також віддання наказу про вчинення таких дій – караються позбавленням волі на строк від восьми до дванадцяти років (ч. 1 ст. 438 КК). Ті самі діяння, якщо вони поєднані з умисним вбивством, – караються позбавленням волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років або довічним позбавленням волі (ч. 2 ст. 438 КК). На міжнародному рівні, такі злочини визначаються, в першу чергу, ст. 8 Римського Статуту Міжнародного кримінального суду, до яких належать не тільки серйозні порушення Женевських конвенцій, але і 26 інших серйозних порушень законів і звичаїв війни, більшість з яких держави розглядають як злочини ще з часів Другої світової війни [7].

Список використаних джерел

1. Бескоровайний С. Я. *Юридична наука*. 2014. № 3. С. 117–126.
2. Міжнародно-правове регулювання збройних конфліктів. URL: <http://vovk-partners.com/novosti/m%D1%96zhnarodno-pravove-regulyuvannya-zbrojnih-konfl%D1%96kt%D1%96v.html>
3. Громовенко К. В., Грушко М. В., Мануїлова К. В. Міжнародно-правове регулювання збройних конфліктів : навчально-методичний посібник. Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. 132 с.
4. Про затвердження Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних силах України від 23.07.2017, № 164; Деякі питання забезпечення вилучення, передачі та репатріації тіл (останків) осіб, загиблих (померлих) у зв'язку із збройною агресією проти України. Постанова Кабінету Міністрів України від 17.06.2022, № 698.

5. Захист цивільного населення. URL: <https://slovar-gumanitarnogo-prava.uk/content/article/4/grazhdanskoe-naselenie/>
6. Стрельцов Є. Л. Воєнне та післявоєнне кримінальне право: пріоритетні тренди. *Юридичний вісник України*. № 39–41, 1–15 жовтня; № 42–43, 16–31 жовтня 2023 року.
7. Микола Гнатівський, Тимур Короткий. Визначення воєнних злочинів у міжнародному кримінальному праві. URL: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/kriminalne-pravo-ta-proces/viznachennya-voennih-zlochiniv-u-mizhnarodnomu-kriminalnomu-pravi.html>.

Ключові слова: збройні конфлікти та їх види, міжнародне гуманітарне право, міжнародне кримінальне право, кримінальне право: воєнне кримінальне право, кримінальне правопорушення.

Key words: armed conflicts and their types, international humanitarian law, international criminal law, criminal law: military criminal law, criminal offence.

Науковий керівник:

Стрельцов Євген Львович – доктор юридичних наук, доктор теології, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України, заслужений діяч науки і техніки України, повний кавалер ордена «За заслуги», зав. лабораторії «Інновації у сфері кримінальної юстиції» Національного університету «Одеська юридична академія».